

Javaslat a

„Győri Insula Lutherana – Evangélikus Sziget - épületegyüttes

települési/tájegységi/ágazati¹

értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Csorba János igazgatólelkész



Győr, 2022. január 20.



¹ Kérjük, húzza alá a megfelelőt.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Győri Evangélikus Egyházközség

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

3. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Insula Lutherana épületegyüttes**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:²:

- | | | |
|---|--|--|
| <input type="checkbox"/> agrár- és élelmiszergazdaság | <input type="checkbox"/> egészség és életmód | <input type="checkbox"/> <u>épített környezet</u> |
| <input type="checkbox"/> ipari és műszaki megoldások | <input type="checkbox"/> kulturális örökség | <input type="checkbox"/> sport |
| <input type="checkbox"/> természeti környezet | <input type="checkbox"/> turizmus | |

a szakterületi besorolás indokolása:

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- igen
amely nemzetiség:³

- nem**

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

9025 Győr, Petőfi tér 2.

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

települési

tájegységi

ágazati

amely értéktár neve: **Győri Értéktár**

² Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

³ Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

A folyók városában, Győrben egyik legszebb, legsajátosabb organikus példája a természeti adottságok és az épített környezet évszázados összhangjának az Insula Lutherana épületegyüttes. A Rába-folyó kanyarulatában, a Bécs-Budapest útvonal íve mentén építette fel legnagyobb templomát és vállalt segítő feladatainak intézményrendszerét (iskola, Szeretetház) a győri evangélikus közösség. A szimbolikus bárka, vagy hal formájú, épületeivel falként körülvett Insula Lutherana középpontjában az ország egyik legszebb evangélikus temploma, az Evangélikus Öregtemplom áll. Az épület a copf stílus franciás irányzatának ikonikus győri emléke, a város egyik legjobb akusztikájú belső tere.

Győr város életében meghatározó és szerves szerepet játszott az evangélikus közösség a reformáció évszázadától kezdődően. A korai felekezeti konfliktusok korszakát a 18. század végére váltotta fel az egyre inkább békésnek mondható felekezeti együttélés időszaka. Ezekben az évtizedekben épült ki a győri Insula Lutherana. Az épületegyüttes központjában a torony nélküli templom áll, mely a türelmi rendelet szigorú előírásainak tanúja a mai napig. E köré épültek fokozatosan a gyülekezet egyéb funkciókat ellátó épületrészei. Időben a templommal egykorú a konventépület, mely a gyülekezet rekreációs céljait, közösségi alkalmait szolgálta, valamint egészen a közel múltig otthont nyújtott lelkészeinek. Már a 18. század végén épült iskolaépület is, mely átépítések és bővülések révén nyerte el mai formáját. A 19. század végén újabb munkaágként ezekhez csatlakozott a szeretetszolgálat, s épület fel a győri evangélikus szeretetház, mely jelenleg is látható formáját a második világháború alatt nyerte el.

Az Insula Lutherana szíve – az Evangélikus Öregtemplom

A győri Insula Lutherana épületegyüttes központi elemének az **evangélikus Öregtemplom** tekinthető. Bár a gyülekezet múltja gyökereit tekintve egészen a 16. századig nyúlik vissza, a templom felépítésére a türelmi rendelet kiadását követő években kerülhetett sor. Az épületet 1785 november 27-én szentelték fel. A templom jellegzetes, torony nélküli formáját a korabeli protestáns templomok építésére vonatkozó előírásoknak köszönheti. Az épület nem pusztán külső, hanem belső megjelenésében is rendkívül letisztult, puritán. A templom tömege egyetlen téglatestből áll, amelyet meredek hajlású, két oldalán kontyolt magastető koronáz. A templomépület magasságának nagyobbik felét a tető teszi ki, így érthető, hogy a lefedés hatalmas, gúla formájú, cseréppel fedett tömege meghatározó motívuma az egész épületnek. Az épületet a napóleoni háborúk időszakában több ágyúgolyó találat érte, ennek emlékét őrzik az északi és keleti oldalon elhelyezett, utólag befalazott ágyúgolyók.

Ami a templom belső terét illeti, az háromhajós, hatszakaszos, csarnoktér elrendezésű. A térlefedést kétszintes pillérek hordják. A tükörboltozattal fedett középhajó a két mellékhajóhoz képest igen széles, és valamivel magasabb is. A mellékhajók alaprajza ugyanakkor teljes szélességében félkörívvel záródik. A fő- és mellékhajók arányai és a jellegzetes alaprajzi forma okozza, hogy a tér hatásában emlékeztet a későbbi klasszicizáló templomépületek központos elrendezésére. 1871-ben az épületet sekrestyével bővítették.

A konvent épület felől belépve a templomtérbe jobb kéz felől látható a **szószékoltár**, melyet a templom építésének befejezési évében vásároltak a klarissza nővérek budai kolostorából. Az **oltárkép** – mely a Gecsemáné-kertben virrasztó és imádkozó Krisztust ábrázolja – Orlai Petrich Soma 1871-ben készített alkotása. A szószék díszes **hangvetőjének** tetején „Isten Báránya” faragás kapott helyet.

A szószék előtt található a vörösmárványból készített **keresztelőkút**, melyet Czech György

adományozott a gyülekezetnek 1818-ban. A rézből készült fedél Keresztelő Jánost ábrázolja Krisztus vízzel történt megkeresztelése közben.

A templomban található szakrális tárgyak közül vitathatatlanul a legrégebbiek, s talán egyben a legértékesebbek az oltár **feszülete** valamint **gyertyatartói**, melyek a 18. század elején kerültek a gyülekezet birtokába.

Az oltárral szemben, a hátsó karzaton nyert elhelyezést az **orgona**. Az első hangszert még 1791-ben vásárolta Müller Eberhardtné Lehner Zsuzsanna. Az ekkor kialakított aranyozott fehér homlokzatot, rajta az adományozó címerével, a mai orgonán is megcsodálhatjuk. Ennek köszönhető az is, hogy a modern hangszer egyáltalán nem üt el a templom belső terének többi részletétől. A ma is használatos három manuális orgona 1926-ban készült a híres pécsi Angster cégnél. 2016-ban a hangszert újjáépítették, melynek során helyre állították az eredeti kialakítást.

A két világháború közötti időszakban Miklós Mihály másodfelügyelő kezdeményezésére gyűjtés indult, hogy az Öregtemplomnak **tornya** épülhessen építése 150. évfordulójára. A terv végül nem valósult meg, mivel a templom arányainak megfelelő magasságú torony kialakítása túl költséges lett volna. Az összegyűlt adományokat a győri evangélikus gyülekezet második temploma, a *nádorvárosi templom* építésére fordították a második világháború éveitől.

2016. során a közelgő jubileumi év tiszteletére a templom nagyobb, teljes körű felújítására került sor. Ennek során a külső és belső tatarozáson túl restaurátori munkálatokat is végeztek a szószékoltáron és a padozaton. Emellett felújították az épület villamos hálózatát és korszerűsítették a fűtési rendszert is.

Az életút elején – az Evangélikus Iskola

1783. az egyházi szolgálat újraindulása mellett a korábbi iskola újjászervezésének évét is jelentette. A pedagógiai munka eleinte ideiglenes jelleggel a gyülekezet szolgálati lakásaiban indulhatott meg előbb egy, majd két oktatóval. Egyikük Zathureczky Sámuel kántortanító volt, kinek neve egyházi énekszerzői tevékenysége nyomán máig fennmaradt.

1796-ban merült fel első ízben, komolyabb formában egy gimnáziumi tagozat indításának ötlete. Az egy évvel később megszervezett algimnázium kapcsán a gyülekezet azt tervezte, hogy főgimnáziummá fejleszti, azonban ehhez anyagi ereje önmagában nem bizonyult elégségesnek. Az egyházkerület az elkészült tervezetet végül nem támogatta, a kerület egyetlen evangélikus főgimnáziuma Sopron városában nyitotta meg kapuit.

Az iskola jó hírnévnek örvendett, a tanulók létszáma folyamatosan növekedett a korszakban. Ehhez nagymértékben hozzájárult az is, hogy a gyülekezet kényesen ügyelt arra, lehetőleg művelt, tudós férfiakat nyerjen meg az iskola irányítására. Így Győrben tanított néhány évig a 18. század végén Kis János későbbi dunántúli szuperintendens, valamint az 1820-as években Petz Lipót evangélikus lelkész, aki több mint tíz nyelven írt, olvasott és beszélt. A század második feléből pedig mindenképpen ki kell emelni Péterfy Sándor nevét, aki 1863. és 1865. között oktatott a győri evangélikus iskolában. A század első felében az iskola iránt megnőtt érdeklődés szükségessé tette a gyülekezeti épületek bővítését is. Erre két ütemben került sor 1823.-24. illetve 1846.-47. között.

A szabadságharc idején, 1848. őszétől kezdve folyamatos katonai beszállások nehezítették a tanítást. A kedvezőtlen állapotok évekig nem rendeződtek a gyülekezet által benyújtott kérvények ellenére, így a tanítók 1850-től magánházaiknál szervezték meg a tanórákat. Épületeit a gyülekezet csak 1851-ben kapta vissza. A neoabszolútizmus időszakának egy részében, 1856. és 1861. között az algimnázium működése szünetelt, mivel a gyülekezet vezetői, valamint az iskola tanítói nem fogadták el, hogy az oktatás német nyelven történjen. Az algimnáziumi munka újraindulását követően ismét csendes évek következtek. Újabb jelentős változásokat az 1867. után meghozott új közoktatási törvények hoztak.

Az 1883-as középiskolákra vonatkozó törvény a következő előírást tartalmazta: „A középiskolákban a hittanárokon, a szépírást-, továbbá a tornatanítókon s a nem rendes tantárgyak tanítóin kívül, a tanárok száma (az igazgatót beleértve) a nyolcz osztályú intézetben legalább 10, a hat osztályúban legalább 7, négy osztályúban legalább 5. A rendes tanárok száma (az igazgatón kívül) bármely középiskolában nem lehet kisebb az abban fennálló osztályok számánál.”. Ezeket a feltételeket a gyülekezet anyagi megfontolásokból nem tudta vállalni, így az algimnázium 1885-ben végleg megszűnt.

Az elemi iskolát azonban négy osztályról hatra fejlesztették, és külön fiú-, illetve leányosztályokat indítottak. A 20. század első felében két alkalommal is szükségessé vált az oktatási célú épületek bővítése. Először 1900-ban leányiskola épült, majd 1930-ban a fiúiskola új épülete is elkészült. Ezt az immáron nyolc osztályra fejlesztett általános iskolai struktúra tette szükségessé. Ilyen keretek között működött tovább az iskola egészen az 1948. nyarán bekövetkezett államosításig.

Ahogy a 19. század során, úgy a két világháború közötti időszakban is kiváló pedagógusok tevékenykedtek az iskolában. Közülük érdemes megemlíteni Benedek Vince nevét, aki szakírói munkásságával tűnt ki kortársai közül, vagy éppen Kuszák Istvánét aki kezdeményezte, majd éveken át lelkesen szerkesztette az iskola „Aranyhíd” címen megjelent lapját. Emellett jelentős érdemei voltak abban, hogy az akkor még csupán kísérleti jelleggel bevezetett nyolcosztályos tanrend kipróbálásának egyik helyszíne éppen a győri evangélikus népiskola lett. Később a soproni evangélikus tanítóképző tanáraként folytatta pályafutását. Mellettük feltétlenül megemlítendő Fodor Kálmán neve is, kinek vezetése mellett az iskola énekkara országos hírnévre és elismertségre tett szert, azt maga Kodály Zoltán is nagy becsben tartotta és sokra értékelte.

Az életút végén – a Szeretetház

A gyülekezet mindig is szívén viselte a szegények és elesettek támogatását, de sokáig nem nyílt rá mód, hogy mindezt intézményi keretek közt tegye. Végül Luther Márton születésének 400. évfordulója alkalmából vetette fel Karsay Sándor akkori győri lelkész, dunántúli szuperintendens azt a javaslatot, hogy állítsanak fel egy ilyen jellegű intézményt a jubileum tiszteletére. A célra a gyülekezet felajánlotta Kálvária utca 25. szám alatti házát. A hívek adakozásának köszönhetően 1885-ben sikerült az épületet tatarozni és berendezni. A Szegény- és Árvaintézet átadására 1885. december 8-án került sor.

1906-ban a Belmissziói Egyesület tagjai vetették fel azt a javaslatot, hogy az intézmény üzemeltetésének érdekében Pozsonyból kellene diakonissanővéreket hívni. A pozsonyi anyaházzal folytatott egyeztetéseket követően 1910. február 9-én érkezett Huber Etelka és Fröhvirt Augusztina nővér Győrbe. Ekkor két öreg és tizenegy árva lakott az intézetben, az ő gondozásuk feladatát vették át a diakonisszák.

A folyamatosan növekvő igények szükségessé tették az intézmény bővítését. Ennek pénzügyi hátterét az időközben szépen gyarapodó Szegény- és Árvaintézet alapja, valamint Bálint Mihály a gyülekezet bőkezű mecénásának adománya biztosította.

1912. március 24-én, Gyurátz Ferenc, a Dunántúli Egyházkerület püspöke adta át rendeltetésének a Szeretetház új épületét. Igazgatónak Pálmai Lajos lelkész, vezetőnővérenek Huber Etelka diakonissza nővért választották. Az új épületben a szegények, elaggottak és árvák befogadásán és gondozásán túl, huszonöt fő ellátására alkalmas leányinternátust is kialakítottak. Az első világháború időszakában, 1917-ben az internátust bővítették, mivel a felsőbb leányiskola gimnáziummá fejlesztése miatt a vidékről érkező tanulók létszáma hirtelen megugrott, akik helybeli elhelyezéséről gondoskodni kellett.

A háború utáni pénzügyi nehézségek miatt 1919. januárjában be kellett zárni a leányinternátust. A Tanácsköztársaság idején az épület államosításra került. Bár az eredeti tervek szerint továbbra is árvaházként működött volna, erre az államnak sem anyagi eszközei, sem megfelelően képzett emberei nem voltak. Az intézmény így több évre bezárta kapuit, a diakonisszák visszatértek Pozsonyba.

Az ismételt megnyitás gondolata hamar megfogalmazódott. A szeretetházi munka újbóli megindítására 1925-ben kerülhetett sor. Az országhatárok átrendeződése miatt sokkal nehezebbé vált a pozsonyi diakonissza anyaház nővéreinek győri alkalmazása. A probléma áthidalása érdekében elhatározás született, miszerint Győrben diakonisszaképző intézetet kellene nyitni, amely a jövőben biztosíthatná az itteni szeretetmunkára a szakképzett nővéreket. 1926. szeptemberében Huber Etelkát sikerült a feladatra megnyerni, így Győrben megindulhatott a diakonisszák képzése.

Az intézkedések nyomán jelentős fejlődés vette kezdetét. Nem csupán a nővérek száma emelkedett, hanem a rájuk bízottak száma is folyamatosan gyarapodott. Éppen ezért csakhamar helyhiánnyal kellett szembenézniük. Ennek orvoslására épült meg a Gusztáv Adolf Otthon névre keresztelt új szárny, melyet 1933. május 7-én avattak fel. 1937 tavaszán az addig hivatalosan külön működő Diakonissza Intézetet és a Szeretetházat egyesítették. Az új intézmény a Győri Evangélikus Egyházközség Diakonissza Anyaháza nevet kapta. A II. világháború időszakában, 1943-ban az igényekhez alkalmazkodva az épülettömb újabb bővítésére került sor. A bővülés nem csupán Győrön belül volt tapasztalható. Börcsön 1938-ban nyithatta meg kapuit a Pálmai Lajosról elnevezett árvaház.

Az intézmény jótékony tevékenységét nem csupán Győrben és környékén fejtette ki. Fénykorában az itt kiképzett nővérek szolgálatot végeztek a Dunántúl teljes területén (Pápán, Pécsen, Szombathelyen, Kőszegen, Veszprémben, Sopronban), de olyan távoli helyekre is meghívást kaptak mint Orosháza, Debrecen, Miskolc, Rozsnyó.

A két világháború közötti virágzásnak a második világháborút követő politikai átrendeződés vetett véget. 1951. őszén állami nyomásra az összes anyaház kénytelen volt beszüntetni tevékenységét. Bár a Szeretetházat nem államosították, azonban helyiségeinek egy részét a korszakban végig különböző állami vagy államhoz kötődő hivatalok, szervezetek vették igénybe, foglalták le saját céljaik számára.

Az 1990-es évek elején a Szeretetház is visszakaphatta korábban igénybe vett helyiségeit. Az évek során a szolgáltatások köre is bővült. Győrben és környékén több településen vállal a Szeretetház étkeztetést és házi segítségnyújtást. Az itt folyó munka magas színvonalát és elismertségét jelzi, hogy a Szeretetház 2011. óta a Magyarországi Evangélikus Egyház hivatalos módszertani intézménye.

A megújulás

A reformáció 500. évfordulójának közeledésére is gondolva, 2013. október 31-én írta alá a magyar állammal a Magyarországi Evangélikus Egyház azt a keretszerződést, mely 4,7 milliárd forinttal támogatja a győri evangélikus sziget felújításának tervét.

A győri evangélikus gyülekezet épületegyüttese európai viszonylatban is párját ritkító, hiszen egyetlen fizikai értelemben is zárt és egységes tömbben nyert elhelyezést az elmúlt több mint 200 évben minden olyan funkció, melyet a hívek felkaroltak.

Az épületegyüttes a városképre is meghatározó módon kihat, elsősorban elhelyezkedése révén, mivel a Belvárost Újvárossal összekötő hidak újvárosi hídfői által határolt területen helyezkedik el. A felújítás nem csupán hozzájárul Győr egy meghatározó részének szebbé varázsolásához, de egyben a projekt jól kiegészíti a város által megindított Győr-Újváros Rehabilitációja programot is.

A megújuló környezet a jövőben egyre bővülő módon nyújthat otthont színvonalas

rendezvényeknek, programoknak, melyeken keresztül a gyülekezet szorosabb és aktívabb módon kapcsolódhat akár az egyház, akár a város által megvalósítani kívánt kulturális eseményekhez.

A felújítás első fázisában az új óvodaépület megépítésére került sor. Korábban az öt óvodai csoport elavult, korszerűtlen épületrészekben nyert elhelyezést. Folyamatos gondot jelentett a helyhiány mellett a széttagoltság is. A rendelkezésre álló hely adottságai miatt nem lehetett az új épület befogadóképességét tovább bővíteni, az továbbra is 125 kisgyermek befogadására alkalmas. Ugyanakkor az új kialakítás kapcsán messzemenőig lehetett alkalmazkodni a modern óvodapedagógiai elvárásokhoz, és egy olyan modern, a technika jelenlegi színvonalán álló épületet sikerült alkotni, mely barátságos, színes belső környezetével vonzó lehet az óvodás gyermekek számára.

Az új óvoda építésével párhuzamosan zajlottak az Öregtemplom felújítási munkái. A legnagyobb kihívást az épület megromlott padlószerkezetének stabilizálása, megújítása jelentette. Az általános külső és belső felújításon túl korszerűsítették a templom fűtési rendszerét és teljes mértékben kicserélték villamos hálózatát. Emellett restaurálták a szószékoltárt az oltárképpel, és állagmegóvó kezelést kaptak a padok. Októberre az orgona is teljesen megújul, annak 1927-es eredeti állapotát állítják helyre a szakemberek.

Az utóbbi években az iskola esetében a helyhiányon túl további tényezők is nehezítették az intézmény ideális működését. A testnevelés órák számának bővítése elodázhatalanná tette egy új tornaterem építését. Egyre inkább érezte az iskola annak szükségességét is, hogy a speciális feltételeket igénylő tárgyak oktatására megfelelő felszereltségű szaktantermekkel rendelkezzen. Az épülő új épületszárny módot nyújt arra, hogy a fenti elképzelések megvalósulhassanak.

Egy 2012-ben kiadott kormányrendelet előírta minden gimnázium számára, hogy a 25 kilométernél távolabbról érkező tanulók számára kollégiumi elhelyezést kell biztosítani. Az új szabályozás következtében elengedhetetlenné vált egy megfelelő befogadóképességű kollégium felállítása is. Ez a funkció, épületszerkezeti kialakítása révén a konventépület első emeletén kapott helyett.

2012-ben az egyházi ingatlanok visszaigénylésének keretében jutott az egyházközség birtokába a Kossuth utca 16. szám alatti lakóház. A meglehetősen leromlott állapotú épület helyreállítása is megvalósulhatott a projekt során. Ide kerültek áthelyezésre a gyülekezet szolgálati lakásai.

A 19. század második felében eleve bérházként épült Rát Mátyás tér 2. szám alatti ház is felújítást nyert. Ide költözött a gyülekezet könyvtára és levéltára is.

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

A győri Insula Lutherana egy olyan komplex, több funkciós épületegyüttes, mely nem csupán a városban, vagy az országban, hanem egész Közép-Európában egyedülálló. Az evangélikus sziget városunk kulturális programtérképén is domináns szerepet tölt be. Iskolánk hagyományörző, többségében nyitott programjaival (Lucázás, fáklyás felvonulás, Mihály napi vásár, Betlehemezés) színesíti a város kulturális életét. Az Öregtemplom évek óta hazai és nemzetközi koncertek helyszíne, a Győri Filharmónikus Zenekar egyházzenei bérletének egyik pillére, a nemzetközi díjakkal és kitüntetésekkel rendelkező Öt Templom Fesztivál egyik házigazdája. Immár hagyománnyá váló cantatés istentiszteleteink évek óta az őszi Ars Sacra Fesztivál programja is.

A győri Insula Lutherana épületegyüttest egyedülálló építészeti és kulturális jellege miatt javasoljuk felvételét az Értéktárba.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

- **A győri evangélikus templom másfél százados jubileuma 1785-1935. szerk. Túróczy Zoltán. Győr, 1936.**
- **Cserhalmi István: A n. győri ágost. hitv. ev. egyház története. In: Emlékkönyv a győri ágost. hitv. ev. gyülekezet temploma százéves fennállásának 1885. évi november hó 29-én tartott öröm-ünnepére. Győr, 1885.**
- **Eöttevényi Nagy Olivér: A Győr szabad királyi városi ág. hitv. evang. keresztyén egyházközség története keletkezésétől 1904. december 31-ig. Győr, 1905.**
- **Pálmai Lajos: A győri evangélikus szeretetház története 1883-1933. Győr, 1933.**
- **Evangélikus templomok. szerk. Kemény Lajos; Gyimessy Károly. Budapest, 1944.**
- **Evangélikus templomok Magyarországon. szerk. Dercsényi Balázs et al. Budapest, 1992.**
- **Winkler Gábor: Evangélikus Öregtemplom (Győr). Budapest 1985.**
- **Lengyel Diána–Világi Dávid: Gratia et spes: Az Insula Lutherana 234 éve. Győr, 2018.**
- **Hitélet Győrben. szerk. Takács Miklós; Bihari Zoltán. Győr, 2021.**

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<https://gyor.lutheran.hu/index.php/rolunk-hu/insula-lutherana-projekt>

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról



A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület
Püspöki Hivatala

Cím: H-9021 Győr, Bajcsy-Zs. ut 26. • Telefon: +36-96-200-063 • Mobil: +36-20-824-4222
Postacím: H-9001 Győr, Pf. 1639 • E-mail: west.district@lutheran.hu • Honlap: <http://nyugat.lutheran.hu>

11-2/2022.

AJÁNLÁS

**az Insula Lutherana épületegyüttes
Győri Értéktárba való felvételéhez**

Alulírott Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke, a Győri Értéktárba történő felvételre ajánlom a Győr, Petőfi tér 2. cím alatt található, a Győri Evangélikus Egyházközség központjául szolgáló

Insula Lutherana épületegyüttest.

Az épületegyüttes szívében az 1785-ben felépült Öregtemplom áll, amely a türelmi rendelet kibocsátása után megindult protestáns templomépítészeti jellegzetes jegyeit őrzi magán. Ezért épített értéként történelmi és kulturális jelentőséggel bír. A templomot körülvevő épületszárnyakban helyezkedik el a Péterfy Sándor Evangélikus Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium, valamint az Evangélikus Szeretetház. Az épületegyüttes homlokzati részén kaptak helyet a gyülekezet közösségi helyiségei, illetve a levéltári dokumentumokat őrző Ráth Mátyás Evangélikus Gyűjtemény. Az Insula Lutherana épületegyüttes a benne felhalmozott szellemi és anyagi értékeken túl az emberi élet minden állomását végigkísérő szolgálatával egyedülálló közösségi értéket is képvisel.

Tisztelettel javaslom az épületegyüttesnek a Győri Értéktárba, nemzeti értékeink sorába való felvételét.



Szemerei János püspök

Győr, 2022. január 13.

Ajánlás
a győri Insula Lutherana épületegyüttes
Győri Értéktárba való felvételéhez

Tisztelt Győri Értéktár Bizottság!

A folyók városában, ahogy Győrt országszerte ismerik, az egyik legszebb és legsajátosabban organikus példája a természeti adottságok és az épített környezet évszázados összhangjának az Insula Lutherana épületegyüttese. A Rába kanyarulatában, a folyó által mintegy átölelve, másik oldalról pedig a Római Birodalom óta létező nyomvonalú, tehát évezredesnek tekinthető Bécs-Budapest útvonal íve mentén, annak felezőpontján építette fel legnagyobb templomát az 1780-as évektől a győri evangélikus közösség. A példátlan összefogással, zömében helyi iparosok áldozatos munkájával létrehozott épületegyüttes különlegességét a türelmi rendelet szigorú előírásait betartani kénytelen építészeti megoldások adják, valamint az az összetett, sokrétű intézményi hálózat, melynek temploma a mai napig szinte megszakítás nélkül szolgálja az elődök által kitűzött nemes célokat. A szimbolikus, bárka vagy hal formájú, épületeivel falként körülvett Insula Lutherana az Evangélikus Konvent épületeinek ad helyet, udvara közepén áll hazánk egyik legszebb evangélikus temploma, melynek torony nélküli, monolit téglatömbje szelíd egyszerűségével nyugtázza le a látogatót. A templom a copf stílus franciás irányzatának legszebb győri emléke, a város egyik legjobb akusztikájú belső tere, mely az istentisztelet mellett számos rangos zenei eseménynek ad otthont. Ugyanakkor több jelentős esemény helyszíne volt, ma is a Nyugati (Dunántúli) egyházkerület főtemploma. Rokokó oltárának képét Orlai Petrich Soma festette, belső terét mives vörösréz csillárok, ezüst feszületek, gyertyatartók díszítik, faragott barokk padjai, vörösmárvány keresztelőmedencéje mind a belső tér puritán ünnepélyességét emeli. A templom közelmúltban felújított, három manuális orgonája a híres pécsi Angster cégnél készült 1927-ben.

Az Insula Lutherana épületegyüttese 2015 és 2019 között nagyszabású felújításban részesült, így rendkívül sokoldalú spirituális, oktatási, kulturális és szociális tevékenységi körét immár nagyon jó feltételek mellett tudja végezni. Új épületben folytathatja regionális szinten is kimagasló, keresztény értékekre épülő, vonzó óvodai tevékenységét, bővített és felújított kollégiummal, korszerű tornateremmel is rendelkező épületben általános és középiskolai oktatási-nevelési feladatait, így nagyban hozzájárul az észak-dunántúli térség kulturális és közösségi értékeinek gyarapodásához. Szeretetháza a város és a régió nagy hagyományokkal rendelkező, vallási alapokon is nyugvó szociális tevékenységéből veszi ki részét az előttünk járó generáció tagjaival való törődés révén.

Ezen ajánló soraimmal messzemenően támogatom, hogy a fentebb felsorolt sokoldalú, nagy hagyományú materiális, szellemi és vallási értékeket évszázadok óta tevékenyen gyarapító és ápoló győri Insula Lutherana épületegyüttes a győri értéktárba bekerüljön.



Prof. dr. habil Tolnay Imre DLA

egyetemi tanár, képzőművész

INSULA LUTHERANA ÉPÜLETEGYÜTTES







Hozzájáruló nyilatkozat

Alulírott Csorba János, hozzájárulok az általam benyújtott javaslatban megadott adatok kezeléséhez, továbbá a benyújtott teljes dokumentáció, a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználásához.

Továbbá nyilatkozom, hogy a nem saját készítésű dokumentumok tekintetében az adott dokumentum tulajdonosa hozzájárult a térítésmentes szabad felhasználáshoz, mely magában foglalja a nyilvánosságra hozatalt a helyi értékek adminisztrációja, archiválása és népszerűsítése érdekében.

Győr, 2022. január 20.



Javaslattevő aláírása